

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการศึกษา

รูปแบบการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “การเปลี่ยนแปลงจากการเกณฑ์แรงงานสู่ระบบค่าจ้างของไทย” เป็นการศึกษาที่ต้องการแสวงหาองค์ความรู้เพื่อหาความสัมพันธ์เชิงข้อเท็จจริงของปรากฏการณ์ทางสังคมด้านแรงงาน โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของระบบไพร่และทาสที่นำมาสู่ระบบแรงงานในปัจจุบัน และสามารถอธิบายปรากฏการณ์ได้ว่าพัฒนาการของระบบไพร่และทาสที่นำมาสู่ระบบแรงงานในปัจจุบันเป็นมาอย่างไร มีวิวัฒนาการความเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างไรบ้าง โดยมีขั้นตอนของการเตรียมแนวคิด การเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ ตลอดจนการวิเคราะห์ข้อมูลทางประวัติศาสตร์อย่างรอบด้าน

เนื่องจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้านประวัติศาสตร์ ดังนั้นจึงเป็นงานวิจัยที่สามารถรวบรวมข้อมูลให้ได้ภาพรวมทั้งหมด (Holistic) เพื่อเข้าใจบริบทของสังคมในอดีต ระบบความคิด ความเชื่อ ตระกูล ของช่วงเวลาในสังคมนั้น รวมถึงศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคมและปรากฏการณ์ทางสังคม มีวัตถุประสงค์ที่จะอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมตามนัยยะแห่งประวัติศาสตร์ และศึกษากระบวนการที่จะสามารถค้นพบคำตอบเกี่ยวกับสาเหตุความเป็นมา และความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ การเก็บข้อมูลที่ต้องมาจากแหล่งข้อมูลขั้นต้นและชั้นรองที่เลือกสรรแล้ว ตามกระบวนการวิจัยทางประวัติศาสตร์ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ผู้ศึกษาจึงดำเนินการศึกษาตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ และระเบียบวิธีวิจัยทางประวัติศาสตร์ โดยมีลำดับดังนี้

วิธีการศึกษา

1. ศึกษาและการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่เกี่ยวข้องโดยค้นหาจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ หนังสือประวัติศาสตร์ พงศาวดาร บทความ วิทยานิพนธ์ งานเขียนทางวิชาการ ผู้คนที่เกี่ยวข้อง และสถานที่จริง
2. เก็บและรวบรวมข้อมูลโดยการสอบถามจากผู้อาวุโสและผู้ที่มีความรู้ตลอดจนแนวคิดและทฤษฎีของนักวิชาการทั้งด้านประวัติศาสตร์และด้านแรงงาน ได้แก่

2.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชลดา โกพัฒน์ตา ผู้อำนวยการโครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

2.2 อาจารย์ ศักดินา ฉัตรกุล ณ อยุธยา

3. นำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) และนำข้อมูลที่ได้รับมารวบรวมจัดทำเป็นเนื้อหาตามหมวดหมู่

แหล่งข้อมูลศึกษาค้นคว้า

1. สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. หอสมุดปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
3. สำนักหอสมุดแห่งชาติ ท่าวาสุกรี
4. หอสมุดวชิรญาณ ท่าวาสุกรี
5. สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ท่าวาสุกรี
6. ห้องสมุดดำรงราชานุภาพ วังวรดิศ เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร
7. ห้องสมุดกระทรวงแรงงาน เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร
8. พิพิธภัณฑ์แรงงานไทย เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร
9. แหล่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

วิธีการเก็บข้อมูล

ใช้ข้อมูลตามแนวทางการวิเคราะห์ ทั้งที่เป็นเอกสารชั้นต้นและเอกสารชั้นรอง ข้อมูลชั้นต้นส่วนใหญ่มาจากเอกสารของหอจดหมายเหตุแห่งชาติ หอสมุดวชิรญาณ และกระทรวงหรือกรมด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงภายในที่ในอดีตมีหน้ารับผิดชอบด้านแรงงานและไพร่พล นอกจากนี้ยังมีเอกสารชั้นต้นที่ตีพิมพ์แล้ว เช่น กฎหมาย หมายรับสั่ง รวมทั้งเอกสารชั้นรอง ได้แก่ หนังสือ วิทยานิพนธ์ และบทความจากวารสาร ซึ่งได้ค้นคว้าจากห้องสมุดต่าง ๆ คือ หอสมุดแห่งชาติ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หอสมุดปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และห้องสมุดดำรงราชานุภาพ วังวรดิศ

ข้อจำกัดทางการศึกษา

จากผลการศึกษาเรื่อง “การเปลี่ยนแปลงจากระบบการเกณฑ์แรงงานสู่ระบบค่าจ้างของไทย” มีข้อจำกัดในประเด็นการค้นคว้าที่ต้องนำมาพิจารณา คือ

1. เรื่องระยะเวลาในการจัดทำรายงาน ด้วยข้อจำกัดในเรื่องระยะเวลาในการสืบค้นข้อมูลจากหลักฐานทุกประเภททำให้ข้อมูลที่ได้รับมาขาดองค์ประกอบบางส่วนที่จะเพิ่มความสมบูรณ์ให้แก่รายงานฉบับนี้

2. ปัญหาเรื่องการสืบค้นเอกสาร การทำงานวิจัยในครั้งนี้เป็นการทำการวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งเน้นการสืบค้นข้อมูลจากเอกสารทางประวัติศาสตร์เป็นหลัก ซึ่งเอกสารชั้นต้นบางชนิดโดยเฉพาะเอกสารในหอจดหมายเหตุที่เป็นเอกสารโบราณเป็นเอกสารที่ยากต่อการอ่านเพราะบางฉบับจารึกด้วยอักษรโบราณ จำเป็นต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญช่วยในการอ่านวิเคราะห์

3. การกำหนดช่วงระยะเวลาของงานวิจัย ประเด็นการศึกษาของงานวิจัยฉบับนี้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์แรงงาน การวิจัยทางประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่นั้นมักจะมีการกำหนดช่วงระยะเวลาที่ทำการค้นคว้าอย่างชัดเจนบางครั้งอาจระบุเป็นปีศักราชหรือรัชสมัยของพระมหากษัตริย์หรือผู้นำ เช่น ความเปลี่ยนแปลงของระบบไพร่และผลกระทบต่อสังคมไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กรมท่ากับระบบเศรษฐกิจไทย : วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงตั้งแต่สมัยธนบุรีถึงการทำสนธิสัญญาเบาว์ริง พ.ศ. 2310-2398 เป็นต้น การกำหนดขอบเขตการวิจัยเช่นนี้จะเป็นการสร้างกรอบในการค้นคว้าให้ใกล้เคียงกับระยะเวลาในการทำการวิจัยซึ่งจะเป็นข้อดีที่ทำให้งานวิจัยมีขอบเขตในการค้นคว้า

ในส่วนงานวิจัยเรื่อง การเปลี่ยนแปลงจากระบบการเกณฑ์แรงงานสู่ระบบค่าจ้างของไทย แม้จะไม่ได้กำหนดระยะเวลาที่แน่นอนด้วยการเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรแต่ด้วยบริบทของประเด็นเรื่องความเปลี่ยนแปลงจากการเกณฑ์แรงงานสู่ระบบค่าจ้าง ได้เป็นตัวกำหนดระยะเวลาไว้ในคำแล้ว คือคำว่า “การเปลี่ยนแปลงจากการเกณฑ์แรงงานสู่ระบบค่าจ้าง” ที่อยู่ในช่วงรัชกาลที่ 3-รัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ การประเมินระยะเวลาการวิจัยกับช่วงเวลาของเนื้อหาที่สืบค้นทำให้งานวิจัยมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น

การนำเสนอผลการศึกษา

การค้นคว้า และวิจัยของงานวิจัยฉบับนี้ ได้ใช้แนววิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์ (Historical Approach) เป็นหลัก รวมทั้งการใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางประวัติศาสตร์ และนำเสนอ

ผ่านกรอบระยะเวลาในลักษณะพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) จากเอกสาร
ขั้นต้นและเอกสารชั้นรอง